

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af bestämmelser om kapellförsamlings skyldighet att deltaga i moderkyrkans byggnad och underhåll.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänskjuten motion, n:o 81, har herr *C. J. Ödman* anfört följande:

»Angående kapellförsamlingars skyldighet att deltaga i moderkyrkans nybyggnad och underhåll, stadgas *dels* i kungl. resolutionen af den 14 juni 1720 i § 10 följande: »Äfvensom ock Kungl. Maj:t gifvit sitt bifall och samtycke till prästerskapets gjorda påminnelse om kapell och kapellförsamlingar, att de ej ifrån moderkyrkan sig må afsöndra utan blifva vid det som af ålder varit vanligt» — och *dels* i kungl. resolutionen den 9 december 1766, där det heter: — »Kapellboers skyldighet i gemen till kyrkobyggnad vid moderkyrkan må ej sträckas längre än till deltagande i moderkyrkans underhållande, antingen genom nybyggnad eller reparationer, i det skick och storlek den var, då kapellet efter tillstånd byggdes, och böra befrias från all öfrig ny tillbyggnad».

Dessa stadganden äro — fastän föråldrade och otidsenliga — ännu gällande, men borde, som sådana, snarast möjligt upphävas, emedan de i deras tillämpning ha vållat och fortfarande vålla oreda och trassel emellan de olika församlingarna och äro för öfrigt i vissa fall omöjliga att på rättvist sätt tillämpa.

Jag tillåter mig, för bevisande af dessa påståenden, att anföra ett exempel, hvilket efter min mening talar för sig själfvt.

Inom Göteborgs stift finnes ett pastorat, som utom själfva moderförsamlingen består af en annexförsamling samt fem kapellförsamlingar, af hvilka två af de senare ingå i den sedan på 1880-talet bildade annexförsamlingen. Dessa kapellförsamlingar äro tillkomna på olika tider, hvaraf ett par för så länge sedan, att någon bestämd tid för deras tillkomst icke med säkerhet kan uppgifvas. Nu önskar moderförsamlingen reparera sin kyrka och har för ett par år sedan fattat beslut därom på kyrkostämman, och därvid beslutat, att kostnaden härför skall ersättas af moderförsamlingen ensam, utan att därmed betunga kapellerna. Men öfver detta beslut anfördes besvär hos Konungens befallningshafvande, hvilken dock fastställde stämmobeslutet. Besvären fullföljdes hos kammarkollegium, hvilken myndighet upphäfde Konungens befallningshafvandes beslut och biföll besvären — så till vida — att ärendet återförvisades till ny kyrkostämman, som skulle vara gemensam för hela pastoratet. Öfver detta kammarkollegii utslag anförde moderförsamlingen i sin ordning underdåniga besvär, framhållande, att, då moderförsamlingen icke ämnade att anlita kapellerna om något bidrag till moderkyrkans ifrågavarande reparation, församlingen måtte befrias från att äfven höra kapellborna om detta ärende, då man på förhand kunde förutse, att dessa icke hade något intresse utaf hur moderförsamlingen byggde eller underhölle sin kyrka. Men Kungl. Maj:t ansåg sig icke kunna upphäfva kammarkollegii utslag angående den gemensamma kyrkostämman, under återopande af här förut anförda lagrum.

Så står saken för närvarande.

Som man häraf finner, önskar moderförsamlingen själf reparera sin kyrka och själf bekosta denna reparation utan att härmed trakassera eller betunga kapellerna, men till följd af återopade föräldrade lagbestämmelser, hindras församlingen att så få göra, utan tvingas att härvid inblanda kapellerna, hvilka naturligtvis icke kunna förutsättas ha något särskildt intresse hur moderkyrkan bygges eller underhålles, endast de kunna slippa att deltaga i kostnaden därför, hvarför de icke kunna misskännas, alldenstund de själfva få bygga och underhålla sina egna kyrkor.

Men äfven om man förutsätter, att den blifvande gemensamma stämman skulle besluta i enlighet med moderförsamlingens förut fattade beslut om reparation kyrkan, så framträder frågan: Hur skall då kostnaderna fördelas? Kapellerna skola, enligt återopade lagrum, vara med att deltaga i reparationerna af kyrkan endast så långt, »att kyrkan försättes i det

skick och storlek den var, då kapellet byggdes». Men hvem skall nu kunna säga eller bestämma i hvad skick kyrkan var på de olika tider, då dessa kapeller tillkommit? Någon syneförrättning på kyrkan har icke hållits vid dessa särskilda tillfällen, då de olika kapellen tillkommit, hvarföre en upptaxering af de särskilda kapellernas bidrag till den ifrågavarande reparationen måste blifva mer eller mindre godtycklig.

En sak som ytterligare invecklar denna fråga är den, att själfva den nuvarande moderkyrkan var på den tiden, då ett par af kapellerna tillkommo, själf annexkyrka under ett annat pastorat. Det kunde således möjligen kunna ifrågasättas, enligt ofvannämnda lagrum, om icke dessa kapellers byggnadsskyldighet skulle afse den moderkyrka, hvarunder kapellen hörde, då de fingo tillstånd att bilda kapellag.

Liknande förhållanden som de ofvanförda torde förefinnas äfven inom landets öfriga provinser.

Liksom kapellerna, enligt meranämnda lagrum, äro skyldiga att deltaga i moderkyrkans byggnad och underhåll, så vore de äfven förr skyldiga att deltaga i prästerskapets vid moderkyrkan aflöning, men denna skyldighet upphörde med den nya löneregleringens för prästerskapet införande på 1880-talet, åtminstone uti ifrågavarande pastorat. Mig synes därför, att man på lika goda och rättvisa skäl borde fritaga dem äfven från det andra villkoret, nämligen bidraget till moderkyrkans byggnad och underhåll — då kapellerna ha sig ålagdt att icke allenast aflöna sitt prästerskap, utan äfven att underhålla sina egna kyrkor.

Det är ytterligare att bemärka, att dessa kapellförsamlingar äro så till vida själfständiga, att de hafva sina egna kyrko- och skolråd, egen pastorsexpedition samt äro egna kommuner.

På grund af hvad jag här ofvan anfört, vågar jag hemställa, att Riksdagen för sin del ville besluta att upphäfva bestämmelserna i kungl. resolutionerna af den 14 juni 1720 och den 9 december 1766, i hvad de röra kapellförsamlingars skyldighet att deltaga i moderkyrkans byggnad och underhåll.»

Såvidt utskottet kunnat finna, torde i förevarande ämne gälla, förutom de af motionären åberopade bestämmelser, *dels* 4:de punkten i kungl. resolutionen på prästerskapets besvär den 14 september 1731, däri föreskrifves, att »de socknemän, som för deras bekvämlighets skull fått bygga sig kapell, böra icke desto mindre, jämte det de underhålla samma kapell,

*Utskottets
yttrande.*

äfvén svara till byggnaden till moderkyrkan, som de förr gjort, innan kapellet byggdes; dock att, när några särskilda föreningar vid kapellens uppbyggande blifvit gjorda, därvid skall förblifva»; dels ock 2:dra punkten i kungl. resolutionen på allmogens allmänna besvär den 17 december 1734, däri meddelas den ovillkorliga föreskrift, att »vederbörande, hvilka bekommit tillstånd att uppbygga sig kapell, strängeligen varda antydde att, vid förlust af en sådan frihet, på intet sätt, under hvad sken och förvändning det helst vara må, sig i framtiden undandraga den hitintills vanliga kyrko- och prästegårdsbyggnaden».

Härutinnan har genom 12 § i den af motionären åberopade kungl. resolutionen på allmogens besvär den 9 december 1766 gjorts förklaring om huru långt kapellboars skyldighet till deltagande i moderkyrkans byggnad och underhåll sträcker sig.

Af berörda lagstiftning synes framgå, att kapellförsamlingar icke äro att anse såsom själfständiga, utan endast såsom delar af moderförsamlingar, till hvilka de i kyrkligt afseende lära vara att räkna, om de ock i vissa hänseenden hafva egen förvaltning och kapellan. Den åt kapellförsamlingar förunnade frihet att hafva egna kyrkor eller kapell lærer i regel hafva tillkommit genom en kungl. resolution, och dessa resolutioner, hvilka utfärdats efter vederbörandes hörande, torde reglera jämväl förhållandena mellan kapell- och moderförsamlingen eller stadfästa dem emellan träffade föreningar. Afgörandet af de frågor, som kunna uppstå mellan församlingarna om byggnads- och underhållsskyldighet vid moderkyrkan, lærer fördenskull i de flesta fall blifva beroende jämväl på tolkning af ingångna kontrakt eller tillämpning af särskilda kungl. resolutioner.

Sambandet mellan kapell- och moderförsamlingar uti nu ifrågavarande hänseende synes sålunda icke kunna utan vidare genom ett allmänt lagbud upphävas. Icke heller torde det af motionären åsyftade ändamål kunna vinnas genom ett blott upphäfvande af bestämmelserna i åberopade kungl. resolutionerna af den 14 juni 1720 och den 9 december 1766.

Då emellertid gällande bestämmelser i vissa fall synas kunna medföra åtskilliga olägenheter och missförhållanden, anser sig utskottet böra hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida eller

i hvad mån den för kapellförsamling bestående skyldighet i afseende å moderkyrkans byggnad och underhåll må kunna upphöra, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Stockholm den 8 april 1908.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.
